

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

**Úvod do ošetrovatelské péče na resuscitačních a
intenzivních péčích**

Mgr. Zuzana Vagnerová

Závěrečná práce

2014

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně a veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v závěrečné práci.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 15.04.2014

Mgr. Zuzana Vagnerová

Poděkování:

Ráda bych zde poděkovala vedoucí závěrečné práce PhDr. Mgr. Iloňě Ďatko, PhD., za její rady, čas a trpělivost, které mi věnovala při konzultacích. Dále bych velmi ráda poděkovala Ing. Františku Pražákovi, PhD., jehož podpora a cenné rady mi pomohly k vytvoření této práce. Velké díky také patří Mgr. Miladě Gregorovičové, za její podporu při studiu a v zaměstnání. Za podporu ve studiu bych také ráda poděkovala také svému otci p. Jaroslavu Vagnerovi.

Abstrakt

Legislativa MZČR a MPSV umožňuje absolventovi oboru zdravotnický asistent pracovat na intenzivních a resuscitačních odděleních pod přímým dohledem zkušené sestry. Bohužel, ale v rámci studia na středních odborných školách nejsou pro tuto ošetrovatelskou péči teoreticky a ani prakticky připravováni. Tento absolvent neví, jak jsou tyto oddělení a práce na nich organizována, jaká je skladba pacientů a jaká je lékařská a ošetrovatelská péče. Absolvent neumí správně vyhodnotit závažnost zdravotního stavu pacienta.

Cílem této práce by měl být učební text určený především pro střední zdravotnické školy, který pomůže vyučujícím i studentů získat základní informace o ošetrování nemocného v resuscitační péči.

Student, po prostudování tohoto textu, by měl být schopen základní orientace v rámci resuscitační a intenzivní péči, bude schopný zhodnotit jeho zdravotní stav, bude umět získat potřebné informace pro stanovení a následnou realizaci ošetrovatelského procesu (stanovení problémů, ošetrovatelských diagnóz, cílů, plánů, zhodnocení).

Klíčová slova: zdravotnický asistent, intenzivní péče, resuscitační péče, ošetrovatelství

Abstract

Legislation Ministry of Health and Ministry of Labour and Social Affairs allows a graduate in field medical assistant working in intensive and resuscitation department under the direct supervision of an experienced nurse.

Unfortunately, however, in the study at secondary vocational schools are not for the nursing care theoretically and practically trained.

This graduate does not know how these departments and work on them organized, what is the composition of patients and what is the medical and nursing care.

Graduate can not correct evaluate the severity of the patient's condition.

The aim of this work should be learning text designed especially for secondary nursing school to help teachers and students to gain basic information about the treatment of the patient in resuscitation care.

A student studying this text should be able to basic orientation within the resuscitation and intensive care, will be able to evaluate his health, will be able to obtain the necessary information for the identification and subsequent implementation of the nursing process (fixing problems, nursing diagnoses, goals, plans, evaluation).

Key words: Nursing, medical assistant, intensive care, resuscitation care

Úvod

Vzdělávání žáků v oboru zdravotnický asistent bylo na středních zdravotnických školách započato ve školním roce 2004/2005. V roce 2008 byli poprvé tito absolventi zaměstnáni ve zdravotnických zařízeních a u většiny sester manažerek i u řadového personálu vzbudili rozpaky, jelikož málokdo přesně věděl, co konkrétně bude zdravotnický asistent dělat a jaká je jeho pozice ke všeobecné sestře. Nedostatek znalostí a kompetencí zdravotnických asistentů u personálu byl prokázán četnými výzkumy. Na špatné implementaci zdravotnického asistenta se také podílí, že asistent musel provádět veškeré činnosti provádět pod odborným dohledem, který byl „nepřesně“ definován zákonem č.96/2004 a jeho novelizací č.125/2005. Za výkon pod odborným dohledem je považováno provádění činností, ke kterým je zdravotnický pracovník způsobilý nebo způsobilost nabývá, při dosažitelnosti rady a pomoci zdravotnického pracovníka způsobilého k výkonu těchto činností bez odborného dohledu. V roce 2011 byly vyhláškou MZČR č. 55/2011Sb. upraveny kompetence zdravotnického asistenta a odborný dohled byl lépe specifikován a asistenti mohou bez odborného dohledu provádět základní ošetrovatelskou činnost, což je velmi ve zdravotnickém týmu více osamostatnilo. Pod odborným dohledem či přímým vedením i nadále provádí specializovanou i vysoce specializovanou ošetrovatelskou péči. Podle RVP vydaného MŠMT v roce 2008 se absolvent tohoto oboru nejlépe uplatní ve zdravotnických zařízeních lůžkového i ambulantního charakteru a v domácí ošetrovatelské péči; jako zdravotnický pracovník v zařízení sociální péče a to zejména v léčebnách dlouhodobě nemocných, v ústavech sociální péče, ve stacionářích pro osoby se zdravotním postižením, zařízeních geriatrické péče a zařízení hospicové a respitní péče. Z osobní zkušenosti vím, že zdravotničtí asistenti jsou zaměstnáváni na intenzivních lůžkách, kde provádějí všechny stupně ošetrovatelské péče, přestože nemají základní informace o intenzivní a resuscitační péči o závažně nemocné pacienty ze svého studia. Při studiu podkladů pro výuku těchto studentů jsem zjistila, že při souvislé praktické výuce na konci 3. ročníku absolvují i krátkou praxi na intenzivních lůžkách. Bohužel bez základních informací problematiky intenzivní a resuscitační péči, která jim při studiu nejsou poskytnuta, a proto nemůže být pro ně tato praxe přínosná. Cílem této práce je vytvoření srozumitelného učebního textu, který poskytne studentům oboru zdravotnický asistent a jejím vyučujícím základní vědomosti potřebných pro výkon práce zdravotnického asistenta na intenzivních a resuscitačních lůžkách.

Obsah:

Teoretická část

1.	Vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků	8
1.1	Kvalifikační příprava zdravotnického asistenta	8
1.2	Rámcový vzdělávací program oboru zdravotnický asistent	10
1.3	Školní vzdělávací program oboru zdravotnický asistent	13
1.4	Charakteristika vzdělávacího programu zdravotnický asistent	13
1.5	Odborné kompetence	15
1.6	Uplatnění absolventa oboru zdravotnický asistent	18
2.	Struktura a funkce učebnice	23
3.	Cíle praktické části	25
3.1	Struktura praktické části	25

Praktická část - Úvod do problematiky intenzivní a resuscitační péče

1.	Organizace jednotek intenzivní péče	3
2.	Pacient na resuscitační/intenzivní péči	5
3.	Zásady bariérové péče a hygienicko-epidemiologické zásady	6
4.	Základní monitorace fyziologických funkcí na JIP a ARO	8
4.1	Monitorace kardiovaskulárního systému	8
4.2	Monitorace dýchacího systému	10
4.3	Monitorace centrálního nervového systému	12
4.4	Monitorace vnitřního prostředí	15
4.5	Monitorace bilance tekutin	17
4.6	Monitorace tělesné teploty	19
4.7	Monitorace tlaku v břišní dutině	19

5.	Výživa	20
5.1	Umělá enterální výživa	22
5.2	Parenterální výživa	26
6.	Vyprazdňování	29
6.1	Vyprazdňování moče	29
6.2	Vyprazdňování stolice	31
7.	Péče o dýchací cesty	33
7.1	Zajištění dýchacích cest (základní pomůcky)	34
7.2	Toaleta dýchacích cest	35
8.	Náhrada funkce orgánů	38
8.1	Náhrada plic	38
8.2	Náhrada ledvin	40
8.3	Náhrada srdce	42
8.4	Náhrada jater	44
9.	Hygienická péče o pacienta v bezvědomí	45

Závěr

1. Vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků

Kvalifikační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků (všeobecné sestry a porodní asistentky) v ČR bylo velmi zásadním způsobem upraveno vzhledem k požadavkům Evropské unie, zásadami volného pohybu osob v oblasti poskytování zdravotní péče, volného přístupu fyzických osob ke zdravotnickému vzdělávání a přístupu právnických a fyzických osob k poskytování zdravotnického vzdělávání s cílem volného uplatnění na pracovním trhu EU. Nyní je vzdělávání rozděleno do třech úrovní a kvalifikační vzdělávání všeobecných sester a porodních asistentek bylo přesunuto ze sekundární do terciální úrovně. (Kapounová, 2007, str. 25)

- **Primární úroveň** – základní devítiletá škola.
- **Sekundární úroveň** – je možné získat na kterékoliv střední odborné škole s maturitou. Pokud student absolvuje čtyřletou Střední zdravotnickou školu, získává možnost pracovat ve zdravotnickém zařízení pouze pod odborným dohledemⁱ jako zdravotnický asistent (Kapounová, 2007, str. 25).
- **Terciální úroveň** – kvalifikační vzdělávání je možné získat na vyšších odborných školách (VOŠ) nebo na vysokých školách (VŠ), kam se mohou hlásit absolventi všech středních škol s maturitou. Po ukončení tohoto studia a získání povinné registraceⁱⁱ je způsobilá k výkonu zdravotnického povolání samostatně bez odborného dohledu (Kapounová, 2007, str. 25).

Rada Evropy neakceptuje absolvování střední zdravotnické školy jako kvalifikační přípravu pro výkon povolání všeobecné sestry, proto bylo nutné jejich vzdělávání přesunout vyšší odborné a vysoké školy. Praxe však stále potřebuje i středoškolsky vzdělaného pracovníka, který bude realizovat jednotlivé ošetrovatelské výkony, proto na středních zdravotnických školách vznik studijní obor zdravotnický asistent.¹

- **Specializační vzdělávání** – specializaci v oboru je možné získat pouze ve vzdělávacích programech, které jsou akreditovány ministerstvem zdravotnictví.

1.1 Kvalifikační příprava zdravotnického asistenta

Kvalifikační příprava zdravotnického asistenta vychází z právních předpisů, které vymezují postavení nelékařských zdravotnických pracovníků (dále jen NLZP) v ČR a tj. zákon č.96/2004 Sb., jeho novelizace č.125/2005,vyhláška č.55/2011 Sb. a zákonem č.105/2011 Sb.

Podle těchto předpisů lze odbornou způsobilost k výkonu zdravotnického asistenta získat absolvováním střední zdravotnické školy v oboru zdravotnický asistent a absolvováním akreditovaného kvalifikačního kurzu po získání úplného středního vzdělání.

¹ Mikšová,Z.2009.Uplatnění zdravotnických asistentů na trhu práce.Sestra,č.1,str.11-13,ISSN 1801-464X

Minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání jsou stanoveny ve vyhlášce č. 39/2005 Sb. Školní vzdělávací program má standardní dobu studia 4 roky, z toho praktické vyučování musí činit nejméně 900 hodin. Pokud se jedná o vzdělávací program ve formě kurzu, pak je hodinová dotace na praktické vyučování nejméně 400 hodin a 500 hodin je vyhrazeno na teoretické vyučování.

Teoretická výuka poskytuje znalosti:²

- ve všeobecně vzdělávacích předmětech, které poskytují celkový všeobecný přehled, jazykové a komunikační dovednosti, znalosti a dovednosti z přípoředných oborů, zejména matematiky, fyziky, biologie a chemie. Tyto předměty nejsou obsaženy ve vzdělávacím programu ve formě kurzu.
- v oborech, které tvoří základ pro poskytování ošetřovatelské péče, a to v somatologii, klinické propedeutice, včetně farmakologie, v základních zdravotnických prostředcích a základních vyšetřovacích metodách, v ochraně veřejného zdraví včetně epidemiologie, v prevenci nemocí a zdravotní výchově, v základech radiační ochrany.
- v ošetřovatelství a klinických oborech, a to v teorii ošetřovatelství, všeobecné ošetřovatelské péči a ve vztahu zejména k internímu lékařství, chirurgii, pediatrii, gynekologii, péči o matku a novorozence, psychiatrii, gerontologii a v komunitní péči.
- v sociálních a dalších souvisejících oborech, a to v psychologii a komunikaci.

Vzdělávání studentů v oboru zdravotnický asistent na středních zdravotnických školách začalo ve školním roce 2005/2006.

Zdravotnický asistent nemá plnit pouze roli asistenta sestry, ale má být plnohodnotný členem ošetřovatelského týmu, který poskytuje základní ošetřovatelskou péči bez odborného dohledu a specializovanou a vysoce specializovanou ošetřovatelskou pod dohledem nebo přímým vedením všeobecné sestry či porodní asistentky a ve spolupráci s lékařem se podílí na preventivní, léčebné, rehabilitační, neodkladné, diagnostické a dispenzární péči v rozsahu své odborné způsobilosti stanovené vyhláškou Ministerstva zdravotnictví České republiky (dále jen MZČR).³

Základní ošetřovatelská péče je definována v první části vyhlášky MZČR č.55/2011Sb., obecná ustanovení, §2 písm.b). je poskytována pacientům, kterým jejich zdravotní stav nebo léčebný a diagnostický postup umožňuje běžné aktivity denního života, jejichž riziko ohrožení základních životních funkcí, zejména dýchání, krevního oběhu, vědomí, vylučování, je minimální, a kteří jsou bez patologických změn psychického stavu, pokud není dále uvedeno jinak.⁴

---

² Vyhláška č.39/2005 Sb., kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání.

³ Zákon č.105/2011 Sb. §29 odst.3, dostupné na: www.zdravi.e15.cz/clanek/sestra/mala-novela-zakona-c-96-2004-sb-460336[staženo 30.1.2014, 20:32]

⁴ Vyhláška MZČR č.55/2011Sb., vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, dostupné na: www.fnkv.cz/soubory/87/vyhlaska_55-r-2011.pdf[staženo 8.2.2014, 10:34]

Specializovaná ošetrovatelská péče je definována vyhláškou MZČR č.55/2011 písm.c). je poskytována pacientům, kterým jejich zdravotní stav nebo léčebný a diagnostický postup výrazně omezuje běžné aktivity denního života, jejichž riziko narušení základních životních funkcí nebo jejich selhání je reálné, nebo kteří mají patologické změny psychického stavu, jež nevyžadují stálý dozor nebo použití omezujících prostředků z důvodu ohrožení života nebo zdraví pacienta nebo jeho okolí; za specializovanou ošetrovatelskou péčí se považuje také péče poskytovaná pacientům se závažnými poruchami imunity a pacientům v terminálním (konečném) stavu chronického onemocnění, kde se nepředpokládá resuscitace.⁵

Vysoce specializovaná ošetrovatelská péče je definována vyhláškou MZČR č. 55/2011Sb.písm.d). je poskytována pacientům, u kterých dochází k selhání základních životních funkcí nebo bezprostředně toto selhání hrozí nebo kteří mají patologické změny psychického stavu, jež vyžadují stálý dozor nebo použití omezujících prostředků z důvodu ohrožení života nebo zdraví pacienta nebo jeho okolí.⁶

Práce pod odborným dohledem je definována zákonem č.96/2004 a jeho novelizací č.125/2005. Výkon povolání pod odborným dohledem je „vyšším“ stupněm povolání zdravotnického pracovníka, kdy zdravotník dostává úkoly od zcela způsobilého nadřízeného, s nímž může při nejasnostech nebo potížích konzultovat, ale vlastní úkony již může dělat relativně samostatně. Kdo je příslušným odborným nadřízeným, určuje zákon – může to být zdravotnický pracovník vyšší kategorie, někdy i lékař. Za výkon pod odborným dohledem je tedy považováno provádění činností, ke kterým je zdravotnický pracovník způsobilý nebo způsobilost nabývá, při dosažitelnosti rady a pomoci zdravotnického pracovníka způsobilého k výkonu těchto činností bez odborného dohledu.⁷

1.2 Rámcový vzdělávací program oboru Zdravotnický asistent

Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) studijního oboru zdravotnický asistent byl vytvářen v roce 2003 a na jeho vzniku se podíleli pedagogové středních zdravotnických škol (dále jen SZŠ) a vyšších odborných škol (dále jen VOŠ) a Národní ústav odborného vzdělávání. Celkové pojetí vzdělávacího programu garantuje odbornou přípravu odpovídající kompetencím zdravotnického asistenta dle platných norem, zapojení do celoživotního vzdělávání, lepší uplatnění na trhu práce a možnost adaptace na jeho změny a připravenost na občanský a osobní život.⁸

Struktura RVP je tvořena 12 kapitolami:

- Charakteristika RVP středního odborného vzdělávání, cíle, kompetence absolventa, uplatnění absolventa, organizace vzdělávání, kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti

⁵ Vyhláška MZČR č.55/2011Sb., vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, dostupné na: www.fnkv.cz/soubory/87/vyhlaska_55-r-2011.pdf[staženo 8.2.2014, 10:34]

⁶ Vyhláška MZČR č.55/2011Sb., vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, dostupné na: www.fnkv.cz/soubory/87/vyhlaska_55-r-2011.pdf[staženo 8.2.2014, 10:34]

⁷ Vyhláška MZČR č.55/2011Sb., vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, dostupné na: www.fnkv.cz/soubory/87/vyhlaska_55-r-2011.pdf[staženo 8.2.2014, 10:34]

⁸ Baťková, A.: Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetrovatelského týmu. Olomouc, 2013. diplomová práce (Mgr.) UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta, str.12

vzdělávání, rámcové rozvržení obsahu vzdělávání, průřezová témata, zásady tvorby školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP), základní podmínky pro uskutečňování vzdělávacího programu, vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a využití RVP ve vzdělávání dospělých.⁹

1.3 Školní vzdělávací program oboru zdravotnický asistent

Nynější RVP pro tento obor vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) v roce 2008. Minimální počet vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání je 128, maximálně 140¹⁰.

Školní vzdělávací program má tyto části:

- Úvodní identifikační údaje, profil absolventa, charakteristiku vzdělávacího programu, učební plán, přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP, učební osnovy nebo vzdělávací moduly, popis materiálního a personálního zajištění výuky, charakteristiku spolupráce se sociálními partnery.¹¹

Odborné zaměření daného oboru je vymezeno prostřednictvím kompetencí absolventa, obsahu vzdělávání a požadovaných výsledků vzdělávání, které jsou uvedené v části – profil absolventa.

Odborné kompetence vychází z pracovních činností, znázorňují profesní profil absolventa oboru vzdělávání a jeho způsobilost pro výkon povolání a jsou odrazem kvalifikačních požadavků na výkon povolání. Studium směřuje k osvojení následujících odborných kompetencí:

- provádět činnosti základní ošetrovatelské péče a podílet se pod přímým vedením všeobecné sestry nebo porodní asistentky se specializovanou způsobilostí v oboru na poskytování vysoce specializované ošetrovatelské péče:
  - sledování fyziologických funkcí, stav pacientů, záznam do dokumentace, péče o vyprazdňování
  - poskytovat základní ošetrovatelskou péči
  - provádění komplexní hygienickou péči, prevence proleženin
  - rozdělování stravy pacientů podle diet, dodržování pitného režimu
  - zajištění aplikace tepla a chladu
  - provádění rehabilitační ošetrování, prevence poruch mobility, nácvik sebeobsluhy, zvyšování soběstačnosti pacienta
  - podílení se na zajištění herních aktivit dětí
  - přejímání, kontrola, manipulace a uložení léčivých přípravků

⁹ Baťková, A.: Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetrovatelského týmu. Olomouc, 2013. diplomová práce (Mgr.) UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta, str.12

¹⁰ www.infoabsolvent.cz/Obory/UcebniPlan/5341M01/Zdravotnicky-asistent [staženo 4.2.2014, 20:34]

¹¹ Baťková, A.: Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetrovatelského týmu. Olomouc, 2013. diplomová práce (Mgr.) UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta, str.13

- přejímání, kontrola, manipulace a uložení zdravotnických prostředků a prádla
- poskytovat ošetrovatelskou péči pod odborným dohledem všeobecné sestry, porodní asistentky nebo lékaře
  - podávání léčebných přípravků, vyjma aplikace nitrožilní a epidurální, intramuskulární aplikace u novorozenců a dětí do 3 let
  - odběr biologického materiálu, provádět vyšetření biologického materiálu získaného neinvazivní cestou a kapilární krve semikvantitativními metodami
  - zavádění a udržování kyslíkové terapie
  - podílení se na ošetřování akutní a chronické rány
  - příprava pacientů k diagnostickým nebo léčebným výkonům a podle rozhodnutí dohlížejících pracovníků při nich asistovali a poskytovali ošetrovatelskou péči při a po těchto výkonech
  - podílení se na činnostech spojených s přijetím, překladem, propuštěním a úmrtím pacientů
  - práce se zdravotnickou dokumentací
- dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci,
- usilovat o nejvyšší kvalitu své práce,
- jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje. ¹²

Zdravotnický asistent se podílí ve spolupráci se všeobecnou sestrou, porodní asistentkou a lékařem na preventivní, léčebné, rehabilitační, neodkladné, diagnostické a dispenzární péči v rozsahu svých odborných kompetencí stanovených platnými předpisy Ministerstva zdravotnictví České republiky (dále jen MZČR).

Podle RVP vydaného MŠMT v roce 2008 se absolvent tohoto oboru uplatní ve zdravotnických zařízeních lůžkového i ambulantního charakteru a v domácí ošetrovatelské péči; jako zdravotnický pracovník v zařízení sociální péče a to zejména v léčebnách dlouhodobě nemocných, v ústavech sociální péče, ve stacionářích pro osoby se zdravotním postižením, zařízeních geriatrické péče a zařízení hospicové a respitní péče.

Studium na SZŠ je ukončeno maturitní zkouškou probíhající dle platných právních předpisů. Dosažený stupeň vzdělání je střední vzdělání s maturitní zkouškou a dokladem o úspěšném absolvování maturitní zkoušky je vysvědčení o maturitní zkoušce.

---

¹² www.infoabsolvent.cz/Obory/UcebniPlan/5341M01/Zdravotnicky-asistent[staženo 4.2.2014,20:31]

1.4 Charakteristika vzdělávacího programu zdravotnický asistent

Organizace výuky

Odborná způsobilost k výkonu povolání se nabývá úspěšným absolvováním studia SZŠ v oboru zdravotnický asistent nebo absolvováním akreditovaného kvalifikačního kurzu s podmínkou předchozího získání úplného středního vzdělání. Praxe ukazuje, že vzdělání prostřednictvím tohoto kurzu je nedostatečné, jak po stránce teoretické tak i praktické, proto komise pro transformaci nelékařů navrhuje tento kurz zrušit a ponechat pouze středoškolské studium. Délka středoškolského studia činí 4 roky v denní formě. Dálkové nebo kombinované studium je koncipováno nejvýše o 1 rok déle než studium v denní formě.¹³

Vzdělávání je strukturováno do vyučovacích předmětů podle učebního plánu a osnov. Vyučování je doplňováno exkurzemi, besedami a kurzy. Praktická výuka probíhá v odborných učebnách ve škole a následně v lůžkových a ambulantních zařízeních smluvních partnerů (v rámci ošetřování nemocných). Výuka ve zdravotnických zařízeních probíhá pod dohledem odborného vyučujícího, který je způsobilý k výkonu povolání bez odborného dohledu. Všeobecné požadavky na praktickou výuku jsou stanoveny ve vyhlášce MŠMT č.13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři.¹⁴ Podle zákoníku práce mají studenti středních škol nárok na odměnu a jejich produktivní činnost, která přinesla subjektu, kde je výuka realizována, příjem. Toto ustanovení se nepoužívá a naopak některá zdravotnická zařízení zpoplatňují školám umožnění praktické výuky.¹⁵

Přijímací řízení

Základní podmínky pro přijetí ke studiu, jako je splnění povinné školní docházky a zdravotní způsobilost k výkonu povolání, jsou u všech středních zdravotních škol stejné. Další část přijímacího řízení, jako jsou přijímací zkoušky či pohovor, si školy určují sami. Přijímání uchazečů na podkladě výsledků přijímacích zkoušek se již moc nepoužívá vzhledem k malému počtu uchazečů o studium. *“V roce 2008 bylo ke studiu na střední zdravotnické školy přijato pouze 3400 studentů, což tvoří 6,2% všech přijatých do maturitních oborů.”* (Bařková,2013) Nejčastěji používaným hodnotícím kritériem pro přijetí je prospěch ze základní školy (první a druhé pololetí 8. ročníku a první pololetí 9. ročníku) a hodnocení dalších zkušeností (úspěchy v soutěžích, zájmová činnost související s oborem).¹⁶

---

¹³ MŠMT ČR. Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělávání 53-41-M/01 Zdravotnický asistent [online].2008[staženo 2.2.2014,21:55],dostupné na:<http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%205341M01%Zdravotnický%asistent.pdf>.

¹⁴ Bařková,A.:Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetřovatelského týmu.Olomouc, 2013.diplomová práce (Mgr.)UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI.Pedagogická fakulta, str.17

¹⁵ Brůha,D. a Prošková,E.;Zdravotnická povolání, Praha 2011, Praha Wolters Kluwer Česká Republika,ISBN 978-80-7357-661-5,s.559

¹⁶ Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Kolín, www.zdravotka.cz

Hodnocení žáků

Hodnocení se provádí podle pravidel hodnocení výsledků žáka, které jsou uvedeny ve školním řádu. Praktická výuka se posuzuje podle těchto hlavních aspektů:

- osvojení odborných dovedností zaručující kvalitní výsledky
- aplikace získaných teoretických vědomostí
- přístup žáka k vykonávání zadaných úkolů a úroveň organizace
- respektování předpisů k zajištění BOZP
- úroveň obsluhy a údržby zařízení a pomůcek.¹⁷

Ukončení vzdělávání

Studenti musí úspěšně vykonat maturitní zkoušku (dále jen MZK), která se skládá ze společné a profilové části a student získá střední vzdělání s maturitní zkouškou. Společná maturitní zkouška se skládá z 2 povinných zkoušek: z českého jazyka a literatury a druhého předmětu, kde si student volí mezi matematikou a cizím jazykem vyučovaným ve škole. Povinnou zkoušku z matematiky si zvolilo 36% a cizí jazyk si vybralo 64% z celkového počtu přihlášených studentů, největší zájem bylo o zkoušku z anglického jazyka (45 585 studentů).¹⁸

Profilová část se skládá z 3 povinných zkoušek a nejvýše 2 nepovinných zkoušek. Zdravotní asistent má tyto povinné předměty:

- ošetřovatelství – ústní zkouška
- ošetřování nemocných – praktická zkouška
- psychologie a komunikace – ústní zkouška

Z nepovinných předmětů je možné vybírat z těchto: matematika, chemie, fyzika, somatologie, které lze vykonat jako ústní zkoušku.¹⁹

Učební plán

Škola při tvorbě učebního plánu vychází z RVP a formuluje konkrétní vyučovací předměty. Školní učební plán obsahuje přehled vyučovacích předmětů (hodinová dotace, rozvržení do ročníků), poznámky, přehled rozvržení týdnů ve školním roce a identifikační údaje oboru. Učební praxe realizovaná pravidelně se řadí do kategorie povinných vyučovacích předmětů. Školy musí do ŠVP začlenit odbornou praxi minimálním rozsahu 4 týdny za celou dobu vzdělávání.²⁰

---

¹⁷ Bařková,A.:Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetřovatelského týmu.Olomouc, 2013.diplomová práce (Mgr.)UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI.Pedagogická fakulta, str.19

¹⁸ www.novamaturita.cz/slozit-zkousku-z-dospelosti-se-na-jare-2014-pokusi-pres-89-tisic-maturantu-1404036732.html[staženo 2.2.2014,21:41]

¹⁹ Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola, Kolín, www.zdravotka.cz [staženo 2.1.14]

²⁰ Bařková,A.:Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetřovatelského týmu.Olomouc, 2013.diplomová práce (Mgr.)UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI.Pedagogická fakulta, str.21

Při porovnání učebních plánů dřívějšího oboru všeobecná sestra na SZŠ se současným oborem zdravotnický asistent je zřejmé, že rozdíly mezi nimi nejsou moc velké. Rozdíly se nachází v navýšení hodinová dotace u předmětů, ze kterých se vykonává MZK. Významné změny se týkají výuky lékařských předmětů (vnitřní lékařství, chirurgie, gynekologie a porodnictví, pediatrie, které se nevyučují jako samostatné předměty, ale jsou koncipovány jako součást odborných bloků v ošetřovatelství. Změny ve vyučování předmětu ošetřovatelství a v odborné praxi nejsou veliké. Počet vyučovacích hodin předmětu ošetřovatelství je u oboru zdravotnický asistent vyšší, než u oboru všeobecná sestra. Toto navýšení je způsobeno přesunem dříve samostatných lékařských předmětů do předmětu ošetřovatelství.²¹

Učební osnovy

Předmět ošetřovatelství a ošetřovatelská péče

Během celého studia podle RVP je minimální počet vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání 1408 hodin. Výuka předmětu ošetřovatelství probíhá během celého studia a má charakter teoreticko-praktický, kdy je teoretický výklad prokládán praktickým cvičením v odborných učebnách.²²

Obsahový okruh poskytuje žákům ucelený přehled o teorii ošetřovatelství, potřebné odborné znalosti (odborná terminologie, všeobecné ošetřovatelské péče, ošetřovatelská péče v klinických oborech a v komunitní péči) a praktické dovednosti ze základní ošetřovatelské péče o pacienty v rámci ošetřovatelského procesu. Student staví své znalosti na poznatcích z předmětu somatologie, klinické propedeutiky a psychologie.

V 1. ročníku jsou v teorii vyučovány základní ošetřovatelské pojmy (historie ošetřovatelství, ošetřovatelský proces aj.), v praktické části vyučování jsou probírány obvazové techniky, péče o pomůcky, lůžko, hygienická péče o pacienta. Ve 2. ročníku jsou probírány znalosti a dovednosti o jednotlivých ošetřovatelských intervencích. Ve 3. a 4. ročníku si osvojují studenti specifika ošetřovatelské péče v jednotlivých klinických oborech (chirurgie, interní oddělení, gynekologie-porodnictví, dětské aj.). Při praktickém cvičení jsou studenti rozděleni na skupiny, kdy výuka probíhá metodou imitace (nápodoby) jednotlivých ošetřovatelských postupů.²³ Velkým problémem praktické výuky je nedostatek pomůcek a staré vybavení (modely pacientů, lůžka) odborných učeben.

Bařková (2013) ve své práci cituje výsledky výzkumů Hečkové (2010) a Poluhové (2010), které uvádí, že 14% studentů SZŠ uvádí materiální vybaven učeben za nedostačující. Studenti tento předmět hodnotí (26%) jako velice zajímavý a až 70% posuzuje předmět jako velmi

---

²¹ Bařková, A.: Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetřovatelského týmu. Olomouc, 2013. diplomová práce (Mgr.) UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta, str. 21

²² www.infoabsolvent.cz/Obory/UcebniPlan/5341M01/Zdravotnicky-asistent [staženo 4.2.2014, 20:31]

²³ SZŠ a VOZŠ, Kolín, interní materiály, autor: Mgr. Křepelková

významný pro výkon profese. Je zajímavé, že 58% studentů by navýšilo počet vyučovacích hodin u některých předmětů, z toho 65% vybralo předměty odborné.

Ve 3. a 4. ročníku by byl prostor pro začlenění problematiky ošetrovatelské péče o pacienty na intenzivní péči. Hodinová dotace pro klinické obory chirurgie a interní lékařství je velký a je zde prostor i pro probrání problematiky intenzivní péče. Některé kapitoly, jako je například výživa, by mohla být přiřazena ke kapitole Výživa nemocných.

Předmět Ošetřování nemocných

Jedná se o praktickou výuku ošetrovatelské péče v reálných podmínkách zdravotnického zařízení. Tuto výuku studenti absolvují až od 3. ročníku. Se zdravotnickým zařízením se studenti setkávají již dříve v rámci exkurzí v nižších ročnících. Studenti si na jednotlivých pracovištích procvičují ošetrovatelské výkony, manipulaci s pacienty a zdravotnickou technikou, zdravotnickou dokumentaci, osvojují si vhodné komunikační dovednosti. Výuka je realizována pod přímým vedením učitele praktického vyučování anebo pod přímým vedením zdravotnického pracovníka s rozšířeným pedagogickým vzděláním, který je způsobilý k samostatnému výkonu povolání.²⁴ Základními pracovišti, která student během studia navštíví, jsou lůžková oddělení chirurgie, interní, pediatrické a gynekologicko-porodnické. V rámci souvislé praxe na konci 3. ročníku a ve 4. ročníku studenti navštěvují ambulantní zařízení a také oddělení intenzivní a resuscitační péče a operační sály.²⁵

Bohužel během teoretické výuky studentů se s tematikou intenzivní a anesteziologicko-resuscitační péče nesetkávají, proto pro ně bez základních znalostí této problematiky nemůže být praktická výuka na těchto oddělení přínosná. Zařazením do výuky ošetrovatelství základní problematiku ošetrovatelství v intenzivní a resuscitační péči by studentů velmi usnadnilo orientaci ve zdravotnictví Nejvhodněji by výuka byla zařazena v 2. pololetí 3. ročníku a v 1. pololetí 4. ročníku v předmětu Ošetrovatelství.

Průběh a úroveň praktické výuky je také velmi ovlivněn osobností a zkušenostmi vyučujícího (praktické zkušenosti, znalost prostředí, vztahy se zdravotníky, znalost oddělení a skladby pacientů) a také stylem jakým pracuje se studenty.

Bařková (2013) ve své práci uvádí, že 53,3% všeobecných sester na oddělení působí praktická výuka problémy s organizací práce, v 51,7% se jedná o zvýšenou spotřebu jednorázových pomůcek a celkově jako nejvíce zatěžující hodnotí 68,3% sester osobní zodpovědnost spojenou s rizikem spoluúčasti při chybách žáků.

---

²⁴ Zákon č.372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách, dostupné na: www.sluzbach_c_372_2011 [staženo 4.2.2014,21:35]

²⁵ Interní materiály SZŠ a VOZŠ, Kolín, autor: Mgr.Křepelková

1.5 Odborné kompetence

Vymezení kompetencí je základem pro stanovení náplně práce zaměstnance a jeho zařazení do platové třídy. Stanovením kompetencí a jejich dodržování je předpokladem poskytování kvalitní a bezpečné péče. Kompetence zdravotnického asistenta jsou stanoveny podle zákonů č. 96/2004 Sb. a č. 105/2011Sb. a vyhláškou č.55/2011Sb.

Zdravotnický asistent poskytuje zdravotní péči v souladu s právními předpisy a má oprávnění pracovat se zdravotnickou dokumentací. Poskytuje základní ošetrovatelskou péči spojenou se sebeobsluhou a uspokojováním základních potřeb pacientů. Dále pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo porodní asistentky provádí specializovanou ošetrovatelskou péči v rámci ošetrovatelského procesu, v rozsahu své odborné způsobilosti může získávat informace nutné k určení ošetrovatelských diagnóz, v míře určené pro všeobecnou sestru nebo porodní asistentku a plní ošetrovatelský plán a provádí ošetrovatelské výkony. Pod přímým vedením všeobecné sestry se specializovanou způsobilostí nebo porodní asistentky se způsobilostí v oboru může v rozsahu své odborné způsobilosti Přitom pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo porodní asistentky zejména může:

1. sledovat fyziologické funkce a stav pacientů, zaznamenávat je do dokumentace, pečovat o vyprazdňování, provádět komplexní hygienickou péči, prevenci proleženin, rozdělovat stravu pacientům podle diet a dbát na jejich dodržování, dohlížet na dodržování pitného režimu, zajišťovat aplikaci tepla a chladu,
2. provádět rehabilitační ošetrovatelství, včetně prevence poruch imobility,
3. provádět nácvik sebeobsluhy s cílem zvyšování soběstačnosti pacienta,
4. provádět nácvik sebeobsluhy s cílem zvyšování soběstačnosti pacienta,
5. vykonávat v rozsahu své odborné způsobilosti činnosti při zajištění herních aktivit dětí,
6. vykonávat v rozsahu své odborné způsobilosti činnosti při přejímání, kontrole, manipulaci, a uložení léčivých přípravků a prádla, jejich dezinfekci a sterilizaci a zajištění dostatečné zásoby.

Činnosti (1 až 6) může zdravotnický asistent vykonávat v rozsahu své odborné způsobilosti. Zmiňované činnosti může vykonávat v rámci vysoce specializované ošetrovatelské péče (anesteziologicko-resuscitační péče) pod přímým dohledem všeobecné sestry se specializovanou způsobilostí nebo porodní asistentky se způsobilostí v oboru.

Zdravotnický asistent pod odborným dohledem všeobecné sestry, porodní asistentky nebo lékaře může:

- podávat léčivé přípravky s výjimkou aplikace nitrožilně a epidurálních katétrů a intramuskulárních injekcí u novorozenců a dětí do 3 let věku,

- odebírat biologický materiál, provádět vyšetření biologického materiálu získaného neinvazivní cestou a kapilární krve semikvantitativními metodami (diagnostickými proužky),
- zavádět a udržovat kyslíkovou terapii,
- v rozsahu své odborné způsobilosti vykonávat činnosti při ošetření akutní a chronické rány,
- připravovat pacient k diagnostickým nebo léčebným výkonům, podle rozhodnutí lékaře, všeobecné sestry nebo porodní asistentky při nich asistovat, poskytovat ošetrovatelskou péči při těchto výkonech a po nich,
- vykonávat v rozsahu své odborné způsobilosti činnosti při činnostech spojených s přijetím, přemísťováním, propuštěním a úmrtím pacientů.

Pro rozšíření kompetencí zdravotnických asistentů se vyslovili studenti 3. a 4. ročníků v 84%, ale ze zaměstnaných zdravotnických asistentů se pro zvýšení kompetencí vyslovilo pouze 4%.²⁶ Bohužel ve zdravotnických zařízeních se rozsah kompetencí nedodrhuje a u většiny zdravotníků dochází k jejich překračování. „Průměrně se z pracovních činností všeobecné sestry podílejí na zajištění ošetrovatelské péče v 62%, zdravotničtí asistenti v 32%, ošetrovatelé v 22% a sanitáři v 22%. Průměrně z pracovních činností všeobecné sestry 37% tvoří činnosti spadající i do pracovní náplně zdravotnického asistenta pod odborným dohledem.“(Bařková, 2011) Přitom zdravotnický asistent je schopen, v rámci svých kompetencí a bez odborného dohledu, splnit většinu ošetrovatelské péče o pacienty.

1.6 Uplatnění absolventa oboru zdravotnický asistent ^{27,28}

Náplň práce zdravotnického asistenta je stanovena vyhláškou č.55/2011 Sb. a zákonem 105/2011Sb., který říká;„*Za výkon povolání zdravotnického asistenta se považuje poskytování ošetrovatelské péče pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo porodní asistentky;ošetrovatelskou péči spojenou se sebeobsluhou a uspokojováním základních potřeb pacientů může zdravotnický asistent provádět bez odborného dohledu. Dále se zdravotnický asistent ve spolupráci s lékařem podílí na preventivní, léčebné, rehabilitační, neodkladné, diagnostické a dispenzární péči.*“(zákon č.105/2011Sb.)

Pod odborným dohledem nebo přímým vedením všeobecné sestry nebo porodní asistentky poskytuje absolvent specializovanou a vysoce specializovanou ⁱⁱⁱošetrovatelskou péči a ve spolupráci s lékařem se podílí na preventivní, léčebné, rehabilitační, neodkladné, diagnostické a dispenzární péči v rozsahu své odborné způsobilosti stanovené vyhláškou MZČR.

²⁶ Bařková,A.:Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetrovatelského týmu.Olomouc, 2013.diplomová práce (Mgr.)UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI.Pedagogická fakulta, str.30

²⁷ (MŠMT, 2008)

²⁸ <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/5341M01>[staženo:21.1.14,22:49]

Moderní poskytování ošetrovatelské péče vícestupňovým systémem předpokládá tým složený z ošetrovatelského personálu s různou úrovní kvalifikace:

- zdravotnický pracovník pracující bez odborného dohledu (dále jen ZPBD) – *všeobecné sestry a porodní asistentky*
- zdravotnický pracovník pracující částečně pod odborným dohledem (dále jen ZPČOD) – *zdravotnický asistent* (bez odborného dohledu poskytuje základní ošetrovatelskou péči, ostatní činnosti provádí pod odborným dohledem)
- zdravotnický pracovník pracující pod odborným dohledem (dále jen ZPOD) - *ošetrovatel, sanitář*

Procentuální zastoupení jednotlivých pracovníků ošetrovatelského týmu na jednotlivých odděleních zdravotnického zařízení se řídí vyhláškou MZČR č. 493/2005 Sb. Rozdíly v zastoupení jednotlivých členů se liší podle úrovně oddělení (standardní, intenzivní), jeho zaměření (interní, chirurgické) a zda se jedná o standardní zdravotnické zařízení nebo fakultní.

MŠMT a MZ ČR uvádějí, že absolvent oboru zdravotnický asistent se má uplatnit, jako zdravotnický pracovník ve zdravotnických zařízeních lůžkového i ambulantního typu, v zařízení sociální péče, a to zejména léčebnách dlouhodobě nemocných, v ústavech sociální péče, ve stacionářích pro osoby se zdravotním postižením, zařízeních geriatrické péče a zařízení hospicové a respitní péče. V zařízeních sociální péče se nejvíce setkává se základní ošetrovatelskou péčí (hygiena nemocného, péče o výživu a vyprazdňování aj.), a proto zde absolvent může plně využívat své odborné kompetence a může pracovat bez odborného dohledu. Při přesném rozdělení kompetencí mezi nelékařským zdravotnickým personálem se absolvent plně uplatní na odděleních standardní péče, kde je schopen vykonávat většinu ošetrovatelských činností bez odborného dohledu.

Zdravotničtí asistenti se ucházejí, i přes svou neznalost problematiky oboru, a jsou i zaměstnávány na jednotkách intenzivní péče, resuscitační péče a urgentních příjmech.²⁹ Na těchto odděleních je poskytována vysoce specializovaná ošetrovatelská péče, na které se tyto absolventi mohou podílet pouze pod odborným dohledem nebo pod přímým vedením všeobecné sestry či lékaře.

FN Brno na svých oficiálních internetových stránkách uvádí, že na Klinice anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny (dále jen KARIM FN Brno) na lůžkových odděleních zaměstnává zdravotnické asistenty. Personální zajištění urgentního příjmu je minimálně zajištěno 3 lékaři, 3 zdravotními sestrami, 1 zdravotnickým asistentem a 1 sanitářem. Celkem je na klinice KARIM FN Brno zaměstnáno 111 zdravotních sester (z tohoto je 60% se specializací), 6 zdravotnických záchranářů a 5 zdravotnických asistentů. Pracovní náplň zdravotnického asistenta je však velmi podobná pracovní náplni ošetrovatele. Pracovní náplň zdravotnického asistenta se mi nepodařilo zjistit.

---

²⁹ www.m.fn.brno.cz/klinika-anesteziologie-resuscitce-intenzivni-mediciny/t4038 [online][staženo 12.2.2014,22:03]

Platová třída zdravotnického asistenta podle katalogu prací MPSV³⁰

1. platová třída

- Provádění dílčích výkonů základní ošetrovatelské péče v rámci ošetrovatelského plánu pod odborným dohledem.
- Provádění odborných zdravotnických dokumentačních a evidenčních činností, například v kartotékách zdravotnických zařízení.

2. platová třída

- poskytování základních nebo dílčích specializované ošetrovatelské péče v rámci ošetrovatelského plánu pod odborným dohledem

3. platová třída

- poskytování základní ošetrovatelské péče v rámci ošetrovatelského plánu bez odborného dohledu
- poskytování specializované ošetrovatelské péče v rámci ošetrovatelského plánu pod odborným dohledem
- provádění dílčích výkonů, které jsou součástí vysoce specializované ošetrovatelské péče pod přímým vedením, například péče o základní potřeby pacientů ohrožených selháním základních životních funkcí, usměrňování herních aktivit dětí při poskytování zdravotní péče.
- provádění dílčích zvlášť náročných specializovaných ošetrovatelských nebo rehabilitačních výkonů, které jsou náročné z hlediska zvýšeného rizika pro pacienta nebo z hlediska technologické náročnosti provedení, a pro něž je nutné získání zvláštní odborné způsobilosti.

Zaměstnanost absolventů³¹

V roce 2008 vyšli poprvé ze středních zdravotnických škol zdravotničtí asistenti, kteří svým nástupem do zaměstnání vzbudili rozpaky u personálu (bylo jich pouze 200), jelikož málokdo přesně věděl, co konkrétně bude zdravotnický asistent dělat a jaká je jeho pozice ve vztahu ke všeobecné sestře a k ostatním NLZP.³² Bohužel ani pojem „*práce pod odborným dohledem*“ nebyla zcela jasně definována a tak zdravotnická zařízení si je upravovala podle sebe. Nedostatečné informace a nepochopení změn ve vzdělání asistentů způsobil, že zaměstnavatelé zaujali pasivní postoj k náboru nových zaměstnanců z řad zdravotnických asistentů. Vzhledem k popsané situaci se většina absolventů oboru zdravotnického asistenta, proto raději rozhodla pokračovat ve studiu na vyšších nebo vysokých školách.

³⁰ Nařízení vlády č.222/2010 Sb.,o katalogu prací ve veřejných službách a správě, www.mpsv.cz/files/clanky/8980/Katalog_praci_UZ_1_10_2010.pdf[online, 21.1.14,21:45]

³¹ www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02/Nezamestnanost-absolventu-podle-oboru-vzdelani?o=18107so=53kv=3[staženo 22.02:14, 12:30]

³² Bařková,A.:Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetrovatelského týmu.Olomouc, 2013.diplomová práce (Mgr.)UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI.Pedagogická fakulta, str.33

Pro plné využití kapacit středněškolsky vzdělaného personálu (zdravotnický asistent) vznikl ve spolupráci SZŠ a VOZŠ Emanuela Pottinga v Olomouci s Fakultní nemocnicí Olomouc pilotní projekt pro implementaci zdravotnických asistentů do praxe. Zdravotničtí asistenti byli zaměstnáni na standardních odděleních interní kliniky, onkologické kliniky a plicní kliniky. Došlo k přesnému popsání jednotlivých kompetencí (viz tabulka níže) a nadále je managementem oddělení trváno na jejich dodržování. Na oddělení je všeobecná sestra bez odborného dohledu, která má pod sebou dva zdravotnické asistenty, kteří se starají v rámci svých kompetencí o přidělené pacienty.

Tabulka č. 1: Rozdělení kompetencí

činnosti registrované všeobecné sestry	činnosti zdravotnického asistenta
stanovování plánu péče u pacientů, hodnocení péče	provádění komplexní hygienické péče
edukace ve speciálních oblastech	podávání stravy, dohled nad pitným režimem
příprava a aplikace i.v.injekcí, infuzí, transfuzí	podávání léků všech forem mimo i.v.
zavádění a hodnocení i.v.vstupů (PŽK,u CŽK asistence)	polohování, jednoduché rehabilitační činnosti, nácvik sebeobsluhy pacientů
hodnocení ran	odběry biologického materiálu
odsávání z horních cest dýchacích	dokumentace ošetrovatelských intervencí, hlášení sester
asistence u složitých výkonů (např.lumbální punkce)	provádění převazů ran a i.v. vstupů
dopomoc zdravotnímu asistentovi při velkém objemu práce	asistence u jednorázových výkonů
pokud asistent opustí oddělení (doprovod vyšetření), přebírá její skupinu pacientů do péče	sledování a záznam fyziologických funkcí, podávání O ₂
-	činnosti spojené s přijímáním, překládáním a propuštěním pacientů
-	podílí se na péči o umírající a tělo zemřelého

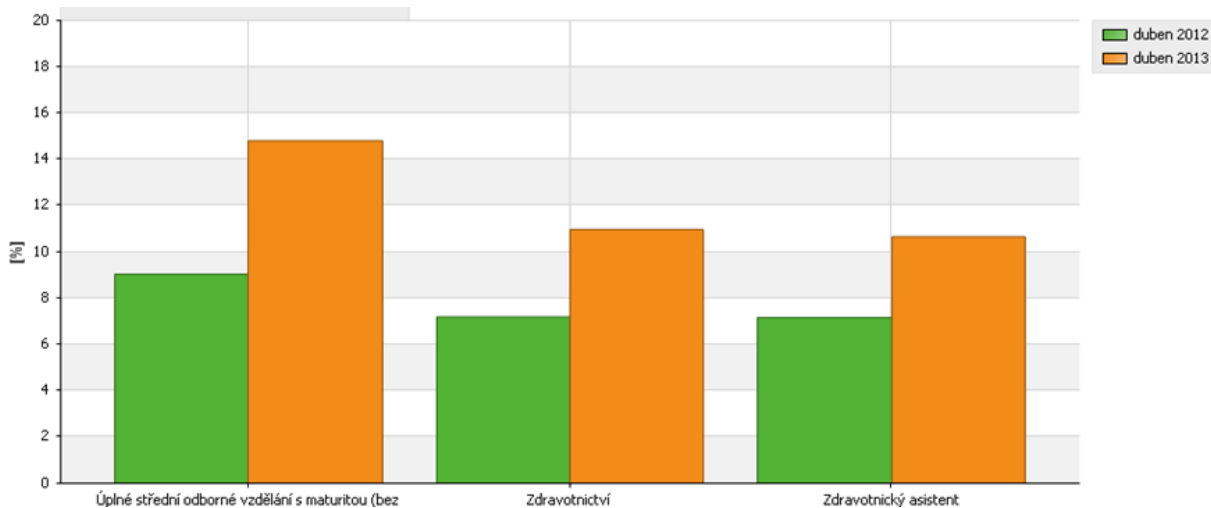
Míra nezaměstnanosti u absolventů zdravotnických škol je jedna z nejnižších. Bohužel jen 30% ze studentů 4. ročníku SZŠ chce po ukončení studia vykonávat profesi.³³ Data nezaměstnanosti absolventů jsou monitorována 2x ročně a to v dubnu a v září.

³³ Bařková,A.:Zdravotnický asistent a jeho implementace do ošetrovatelského týmu.Olomouc, 2013.diplomová práce (Mgr.)UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI.Pedagogická fakulta, str.34

Tabulka č. 2: Nezaměstnanost absolventů oboru zdravotnický asistent³⁴

Kategorie vzdělání / Skupina oborů / Obor	duben 2012			duben 2013		
	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů
Úplně střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení) - M	40679	3680	9,0%	39825	5895	14,8%
Zdravotnictví	2278	164	7,2%	2225	244	11,0%
Zdravotnický asistent	1870	134	7,2%	1802	192	10,7%

Graf č. 1: Míra nezaměstnanosti absolventů oboru zdravotnický asistent³⁵

³⁴ <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02/Nezamestnanost-absolventu-podle-oboru-vzdelani?o=18107&so=53&kv=3>[staženo 21.1.14, 22:41]

³⁵ <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02/Nezamestnanost-absolventu-podle-oboru-vzdelani?o=18107&so=53&kv=3>[staženo 21.1.14, 22:42]

2. Struktura a funkce učebnice

Učebnice je vzdělávací materiál, který nemusí být jen v papírové formě, ale nyní se vyskytuje i ve formě digitální. Školní učebnice by měla být dobře zpracována s bohatě členěnou strukturou. Učebnice plní roli regulátora edukačního procesu ve škole, který vymezuje obsah vzdělávání a zároveň plní funkci didaktického prostředku pro učitele. Svým obsahem však mohou ovlivňovat vytváření různých postojů (tvorba předsudků) v mladé generaci, mohou plnit pro některé skupiny dětí socializační roli (předávání určitých hodnot, postojů).

Funkce učebnice z pohledu pedagogické teorie:^{36,37}

- kurikulární projekt – učebnice představuje realizaci určitého didaktického systému, vymezuje posloupnost výkladů jednotlivých poznatků a hloubku jejich zpracování, metodické postupy a požadavky na žáka.
- zdroj obsahu vzdělávání pro žáky – transformace vědeckého poznání do srozumitelné podoby.
- didaktický prostředek pro učitele – prezentace učiva ve verbální, obrazové či kombinované formě, řízení vyučování, řízení učení žáka, organizace práce s učebnicí.

Souhrnně se tyto funkce označují jako didaktická vybavenost učebnice.

Funkce učebnice, jako didaktický prostředek, rozděluje Průha na:³⁸

- funkce prezentace učiva = formy prezentace obsažených informací v učebnici (verbální, obrazová, kombinace).
- funkce řízení učení a vyučování = učebnice řídí žákovo učení a zároveň řídí učitelovu výuku.
- funkce organizační – orientační = způsoby, jakými je možné se orientovat či využívat učebnici.

Ve struktuře učebnice lze rozlišovat až 36 komponentů, z nichž každý přispívá k realizaci určité funkce a je vyjádřen buď verbálně, nebo obrazově.³⁹

I. Aparát prezentace učiva (celkem 14 komponentů)

- verbální komponenty (výkladový text, doplňující texty, vysvětlující text, slovíčka, pojmy aj.)
- obrazové komponenty (umělecká či nauková ilustrace, fotografie, grafické symboly usnadňující orientaci - piktogramy)

³⁶ Lepil, O.: Teorie a praxe tvorby výukových materiálů, 1. vydání, Olomouc 2010, ISBN 978-80-244-2489-7, dostupné na: <http://zvyp.upol.cz/publikace/lepil.pdf>, [staženo 22.03.2014, 11:03], str. 16

³⁷ Průha, J.: Moderní pedagogika, 1. vydání, Praha 1997, ISBN: 80-7178-170-3, str. 273

³⁸ Lepil, O.: Teorie a praxe tvorby výukových materiálů, 1. vydání, Olomouc 2010, ISBN 978-80-244-2489-7, dostupné na: <http://zvyp.upol.cz/publikace/lepil.pdf>, [staženo 22.03.2014, 11:03], str. 17

³⁹ Průha, J.: Moderní pedagogika, 1. vydání, Praha 1997, ISBN: 80-7178-170-3, str. 278

II. Aparát řídicí učení (celkem 18 komponentů)

- předmluva, otázky a odpovědi, vyjádření cílů, odkazy na jiné zdroje informací, zvýraznění (barevně, jiné písmo) určité části textů.

III. Aparát orientační (celkem 4 komponenty)

- obsah učebnice, členění učebnice, marginálie, rejstřík.

Každá strukturní složka má v učebnici specifickou funkci a navzájem jsou provázány obsahově logickými vazbami a tvoří tak celek. Jednotlivé složky bývají zpravidla odlišeny velikostí či barevností písma, či pro snadnější odlišení výkladových složek se používají barevné čáry, grafické symboly či jiné zvýraznění textu.⁴⁰

Podle jednotlivých komponentů a jejich zpracování lze objektivně hodnotit kvalitu učebnice vzhledem k jejímu využití pro učení žáků.

Učebnice musí být napsána správnou jazykovou strukturou, které žák bude rozumět. Samozřejmě pokud text obsahuje odborné termíny, které žák dosud nezná, je nutné tyto termíny vysvětlit, tak aby žák termínům porozuměl.⁴¹

---

⁴⁰Lepil,O.:Teorie a praxe tvorby výukových materiálů, 1. vydání, Olomouc 2010, ISBN 978-80-244-2489-7, dostupné na: <http://zvyp.upol.cz/publikace/lepil.pdf>, [staženo 22.03.2014,11:03], str.17

⁴¹ Průha,J: Moderní pedagogika, 1. vydání, Praha 1997, ISBN: 80-7178-170-3, str. 278

3. Cíle praktické části

Praktická část byla vytvořena z důvodu neexistence materiálu pro výuku zdravotnických asistentů, který by byl zaměřen na problematiku ošetřovatelství na intenzivních a resuscitačních lůžkách. Před tvorbou praktické části jsem si stanovila tyto cíle:

1. Vytvoření srozumitelné učebnice pro studenty středních zdravotnických škol oboru zdravotnický asistent.
2. Vytvoření srozumitelné učebnice pro vyučující na středních zdravotnických školách, které vyučují předměty ošetřovatelství a ošetřování nemocných.
3. Vytvoření souhrnu základních vědomostí potřebných pro výkon práce zdravotnického asistenta či jiných nelékařských zdravotnických pracovníků, kteří v rámci své kvalifikační přípravy nebyly s problematikou ošetřovatelství v intenzivní péči seznámeni a chtějí či pracují na těchto odděleních.

Začlenit problematiku ošetřovatelství na intenzivních a resuscitačních lůžkách, by bylo možné do výuky zařadit ve 2. pololetí 3. ročníku a v 1. pololetí 4. ročníku do předmětu Ošetřovatelství. Ve 3. ročníku je hodinová dotace pro klinické obory chirurgie a interní lékařství velká a většinu základních informací o intenzivní péči lze přiřadit k probíraným tématům.

3.1 Struktura praktické části

Praktická část je členěna do jednotlivých kapitol, které postupně seznamují studenty a vyučující s problematikou intenzivní péče.

Kapitoly jsou řazeny od všeobecného popisu rozdělení a funkce oddělení jednotek resuscitačních a intenzivní péče, přes monitoraci jednotlivých fyziologických funkcí a důležitých parametrů pro diagnostiku a léčbu pacientů, až po ošetřovatelskou péči.

Každá kapitola se skládá z úvodu do dané problematiky, základních klíčových slov kapitoly, popisem dané problematiky a ošetřovatelství. Kapitoly jsou zakončeny otázkami, které mají studentům umožnit zopakovat důležité body a postupy popsané v kapitolách. Na závěr jsou připojeny další možné informační zdroje, kde je možné získat více informací k popisované problematice.
